Radomer-Kielcer Leben № 26 (266)
Adres: Radom, Szwarlikowska 20.

Radom Piątek 5 Lipca 1929
ראדאם, פרייטאג כ״ז סיון תרפ״ט.

VI-ער יאהרגאנג
„Nal. poczt. uiszczone ryczałtem"

ראדאמער-קעלצער לעבן

GARBATKA
— w Willi p. —
Sobienieckiego
obok willi RÓŻ
otwiera 1 czerwca b. r.
L. ROZENBERGOWA
PENSJONAT
dla dzieci
i młodzieży.
Rutynowana freblanka.
Kuchnia zdrowa i rytualna.

Z intencji zaślubin p.
Heli Sztrumówny
z p. **Mieczysławem Hajdenbergem**
dużo szczęścia, zadowolenia nowo-rzeńcom i wiele pociechy rodzicom
zasyła
Heniek Tenenbaum
z Narzeczoną.

Z intencji zaślubin p.
HAJDENBERGA
z p. **SZTRUMÓWNĄ**
różowej przyszłości i wiecznej harmonji życia
życzą
Heniek, Ignaś, Franek i Beniek.

Z intencji zaślubin siostry naszej
Heli Sztrum z p.
Mieczysławem Hajdenbergem
życzą dużo szczęścia i wiecznego zadowolenia.
Bracia i Siostry.

צו דער האָכצייט פון אינזער טאָכטער
חיי׳ אסתר מיט ה׳
משה היידענבערג אויס וואַרשא
ווינשען מיר אַ גליקליך צוזאַמענלעבען
און אייביגע צופרידענהייט.
עלטערן שטרום.

מיין פריינט ל. ראָזענבוים
צו זיין חתונה מיט פר׳
העלענע ווייסמאַן
ווינש איך אַ הארציגען
מזל טוב.
ש. סמראָטשינסקי.

צו דער חתונה פון ה׳
אשר וויינבערג
מיט פר׳ חוה זילבערשפּיין
ווינשט אַ הערצליכען מזל-טוב.
יהושע צוים
— ר[illegible] —

גארבאטקע

איך מאַך בעקאַנט,
אַז מיין לאַנגיעהריגער **פּענסיאָנאַט** איז אָפען.
דער **פּענסיאָנאַט** געפינט זיך אין גרויסען וואַלד אין דער ווילע
נומ. 19 און איז איינגעאָרדענט מיט די **בעסטע בעקוועמליכקייט.**
זוניגע צימערן און זאָרגפעלטיגע בעציהונג צו יעדן איינעם גאַסט.
מיט אַכטונג
אייזענמאַן.

אכטונג ראדאָמער לעטניקעס!

אין אַנטאָניובקע איז
פּענסיאָנאַט
געעפענט געוואָרען אַ הערליכער
אין בעסטען פונקט אין וואַלד. אין דער ווילע פון פּאַבּושעווסקי
— הערליכע זוניגע צימערן, געשמאַקפולע און כשר׳ע עסענס. —
ס׳ווערען אָנגענומען קינדער און עלטערע פּערזאָנען צו זעהר צוגענגליכע
פּרייזען. ס׳ווערט אויך פערדינגען וואָהנונגען פאר איינצעלנע פּערזאָנען.
מיט אַכטונג **פּענסיאָנאַט**
משה אהרן פּאַחלאָטשיטש
— ווילע פּאַבּושעווסקי. —

Warszawska Pracownia
G O R S E T Ó W
Pasów Hygienicznych męskich i damskich
אויף פערשידענע קראַנקהייטען. אויף לעבער, נירען און אָראָבגעלאָזענע
נירען, קאַטאַר-קישעק, ווישענטוקלינעס, שליעפּע קישעק און אַנ׳אויסוואַקס
פון פערשידענע שטריי-אָפּטישע.
oraz BIUSTHALTERÓW
najnowszych fasonów
pod firmą „RÓŻA"
w KIELCACH
Rynek Nr. 9.

יודישער האַנטווערקער קלוב אין ראדאָם, וואַל 59

שבת דעם 6 יולי 3^{30} נ. מ.

טרעט אויף אין קינא-טעאַטער „קארסא"

= גוסטאוו =

ברײטבארט

דער קייזער פון אייזען

(ברידער פון געשטאָרבענעם זיגמונט ע״ה)

די אויך נעמט אנטייל דער גאַנצער אַנסאַמבל.

בילעטען פון 1 זל. ביז 2.50

פריהער צו בעקומען ביי ה׳ צווייגהאַפטיק לובלינער 9.

בעקאַנטמאַכונג.

די פערוואַלטונג פון געז. צו ערטיילען אהן פּראָ-צענטיגע הלואות **„גמילת חסד"**
מאַכט עפענטליך בעקאַנט, אַז דער טערמין פון ציהונגען פון
דער לאָטעריע, וואָס די געז. האָט איינגעאָרדענט איז געוואָרען
אָפּגעלייגט אויף דעם **28**-טען ליפּיעץ 1929.
געזעלשאַפט
„גמילת חסד"
אין קעלץ.

לרגלי נשואי ידידנו
מר צבי מינץ את ב״ג פרידה כס
מאחלים ברכת מז״ט ועתיד מזהיר
קילץ — שלום כרנדרוף ורעיתו

ווי זעהט בײ אונז אויס דער אינטערעס פאר האנדעל בכלל

און ווי אזוי רעאגירעז מיר אויף פערשידענע ערשײנונגעז.

אין „ראדאמער לעבען" נומער (250) 10 פון 83 האב איך פערעפענטליכט אן ארטיקעל, וואו איך האב זיך אבגעשטעלט וועגען דעם ענין געלד-מאנגעל און ווירטשאפטליכען קריזיס, וועלכער האט זיך שוין דעמאלס גוט בעלאזט פיהלען.

איך האב דאן ענטוויקעלט א פראיעקט, לויט וועלכען מען וואלט געקענט אנטקעגנקומען דעם דורכשניטליכען סוחר מיט פינאנציעלע הילף און דערבײ גלײכצײטיג שטיצען און פאפולאריזירען די קאאפעראטיווע בעוועגונג.

דאס ארטיקעל, אויף וועלכען איך פעררוף מיך, האט געשילדערט גענוי מיט אלע אײנצעלהײטען אלע ערשײנונגען, וועלכע מיר לעבען אין יעצטיגען מאמענט אדורך אנחייזענדיג דערבײ די קאנסעקווענצען, וואס קענען קומען, וויבאלד מיר וועלע זיך פאמיז צוקוקען און נישט אונטערנעמען נעהעריגע ענערגישע שריט, אום זיך בעזײטיגען צו ראטען.

אזוי וועהען מיר כסדר נאכאנאנד קרעדיט-בעשרענקונג, ערגער בענרעניצונג, קאמפראמיטירטע יודישע סוחרים, וועלכע האבען הינטער זיך א שיינע טראדיציע. ביליגע קלײנע געלדער, באנקראטען בשוגג און במזיד. הײנט דאס שטײערן טרייבעל שהוט אויך דאס זײניגע ווײטער...

עס זענען נאך אפשר פארהאן סוחרים, וועלכע ווייסען נאך נישט, אז עס איז ארויס א נײע פעראָרדנונג, אז וועקסלען אין „באנק פאלסקי", אנהויבענדיג פון 1 ליפיעץ פון ה. י, וועלכען מוזען געצאהלט ווערען (אין וועלכען טאג פערשטעהט זיך) בי 12 אזייגער, שבת נאר ביז עלף אזייגער און אין דעם זעלבען טאג ווען אזא וועקסעל. אויב עס וועט נישט געצאהלט ווערען אין דער באנק, וועלבסט פראטעסטירט ווערען. עס הײסט, אלזא, דא קײן רעיעיט נישט געבען, ווײל מען קען זיך נאך פאר אײן אבצאהל אבבעטען אויף א טאג.

קײן ערשײנונג חייוט נישט דערויף, אז די קאניוקטור רעכנענדיג פון די דאטע, וואס איך האב פריהער אנגעבען. האט געזאנ"ט בעסער ווער-ען. פרעגט זיך דאך א קשיא, מיט וואס קען מען ערקלערען דעם ראזיגען אײנפיהרען אויב אז א יודישער סוחר איז ביז האלב צוויי אזייגער פיצל מאל זיך שבאר הינטערשטעלין — איז דאס שוין קײן נײעס נישט הײנט. בכל שכן נאך ביז עלף-צוועלף און אזוי ווײטערן

האנדעל איבערהויפט, איז אזא פאציאלע אפאליטיש-עקאנאמישע אײנריכטונג אז בײ דער קאמפליצירטקײט פון אינדוסטריעלער ביזן קאנסומענט— אז מע זאל געהן זוכען טענדענצען...

איז דאס נישט צו פערצוטפערען דער מיט די נײע אינאוואציע פון דער „באנק פאלסקי". איז נישט אנדערש. אז אין די מאסגעבענדע ספערען האט מען ווײניג חוש פערשטענדניש אין אונזער פאך האנדעל בכלל, און דעריבער מוז מען זיך הארב פרעגען. אז ווי באלד אזוי, ווי זענען מיר אלײן. דא איז דאך אוראי גילטיג דער „אז אין אני לי מי לי ואם לא עכשו אימתי" וועהרענד אין אלע אנדערע פאלען זענען מיר סוחרים מאכטלאז. אין דעם פאל אבער קענען מיר עפעס אויפטוהען. אין דאן מוזען מיר ווידער ווענדען אונזערע בליקען אויף די יודישע קאאפעראטיווע בענק און זעהען בפועל ממש דורכצופיהרען און עס לאזט זיך מיט דער צײט מאכען, אז אונזערע וועקסלען צום בצאהלען זאלען אינקאסירט ווערען דורך די יודישע קאאפעראטיווע בענק.

דא אבער קומען אין בעטראכט א רײהע פראגען. וועלכע מוזען דורכגערעדט ווערען מיט די פערוואלטונג פון די דערמאנטע אינסטיטוציעס.

אין אבער דא דאס אומגליק דאס מײסטענס ווענען דאס לײטישע פריוואטע קרעמלעך, אמת געטריבען מיט אונזערע בלוטיגע זלאטעס. אבער ווען מען ארט דאס, וואס אונז טהוט וועה. מען וועט אונז רופען אויף אלגעמײנע פערזאמלונגען נאר דעמאלס ווען עס האנדעלט זיך וועגען פערגרעסערן דעם אויסהאלטונגס-בודזשעט, אבער א שטײגער צוגעבען דער באנק א צווײטען נאמען אויף אוועקשטעלען די זאך אויף א מעהר געזעלשאפטליכען באדען און וארגען, אז א מיטגליעד זאל עפעס האבען און די באנק זאל פראגרעסירן. צו דעם רופט מען נישט קײנעם. מען דאווענט פאר זיך ביז מען פיהרט צו צו ירידה דעם שטנסטען בנין מיט וועלכען אזא שטארט ווי ראדאם וואלט געקענט שטאלץ זײן און טאמער וואגט עמיצער זיך צושטעלען אין קאנפליקט מיט׳ן פסוק אל תגעו במשיחי איז א רעש.

צי דארף אזוי זײן. צי איז דאס יושר׳דיג און צי וואלטען מיר סוחרים נישט געדארפט אלײן זײן רײף און קוקען דער ווירקליכקײט אין די אויגען און אנרופען זאכען בײם אמת׳ן נאמען?

זעהט איהר דאך. אז זײ שווײגען און זאגען אונז גאר נישט ווי די זאך וואלט זײ נישט אנגעגאנגען. וואו זענען מיר און וואס זענען מיר?

אברהם פינקעלשטײן.

א סעקטע פון יודישע בחורים,

וועלכע פײניגעז זיך.

אונטער דעם קעפעל דערצעהלט דער ווארשאווער קארעספאנדענט פון „פארווער" מ. ג. קופער:

צווישען די חסידים אין פוילען כהוט זיך איצט חושך. יונגע, איבערהויפט יונגע בחורים, שפײען זיך, רײסען פון זיך שטיקער פלײש, פײניגען זיך, גאר ווי די דערווישען (מאנאכען) בײ די מאכמעדאנער. און גוטע יודען, עלטערע חסידים, רבנים שרײען געוואלד. אז דאס איז מעשה שטן, די ארבײט פון „יענע לײט". אפגעהיט זאל מען ווערען.

אנגעהויבען האט זיך די שפײ-בעוועגונג אין דער שטאדט קאליש. פארוואס גראד אין קאליש, איז שווער צו ווײסען. ווארום גראדע איז קאליש א שטאדט אנ׳אויפגעקלערטע א דײטשמעלישע. אין קאליש איז אפילו די יודישע שפראך פערדײטשמערישט. אויף א ג׳אז זאגט מען „גלעזכען", אויף א מײדעל „מעדכען" און אויף א קוגעל „קוגעלכען". גראד אין אזא דײטשער שטאדט, וואו דער יצר הרע לעבט זיך ווי אין פאריז. גראד דא. אין דער סאמע פעסטונג פון שטן, האט זיך ארײנגעכאפט דער יצר-טוב און אנגעהויבען ארבײטען מצד ה צווישען די חסידישע בחורים. גראד דא האבען זיך די ישיבה-בחורים מיטאמאל גענומען שטארק צו פרומקײט, גענומען אויף זיך לערנען, פאסטען, דאווענען, געהן אין מקוה, חיינען. בעטען און דער עיקר—זיך שמײסען. און נישט אזוי עפעס גלאט שמײסען, ווי יודען טוהן עס ערב יום כפור, ווען מען לײגט זיך אוועק אין בית-מדרש און דער שמש גיט עפל כע שמיצלעך אזוי, בלויז פון יוצא וועגען נאר מאקע גמײסען ווי עס בעדארף צו זײן, מיט שטריק, מיט רימענס, אזוי אז מען זאל דערנאך וואכען-לאנג נישט קענען זיצען, און בלוט זאל שפריצען...

א צײט לאנג איז די שמײס בעוועגונג געווען שטארק געהײם, קאנספיראטיוו, ווי יעדע געהײמע בעוועגונג. ארויסגעבראכט די שמײס-אידעע האט אײנער א ישיבה-בחור, א פרעמדער, וואס איז געקומען אין שטאדט ארײן לערנען. א שווארצער, מיט געדיכטע, געקרײזעלטע פאות, מיט פײערדיגע אויגען פון א פאנאטיקער, מיט נערוועזע בעוועגונגען, האט ער גלײך בעקומען אנ׳אײנפלוס אויף די בחורים׳לעך פון בית-מדרש און אנגעהויבען דרשנען פאר זײ נײע תורות.

— הײ, ווײ — האט ער געשריען — דער שטן, דער ימח-שמוניק. מיט זײן ווײב, לילית, לויפען ארום איבער דער וועלט און מאכען זינדיג, אוי, שווארץ, חושך שפרײטען זײ ארום דער וועלט. אין נעצען תאוות פלעכטען זײ ארײן די מענשען און גרויס איז דאס געוויין פון די גוטע מלאכים, און גרויס איז דער פרויער אין זיעבעטען הימעל... אוי גאט אלײן איז טרויעריג!...

די בחורים זענען אויפגעציטערט געווארען פון דעם פרעמדענס רײד און געפרעגט: וואס קען מען טוהן, כדי אפצושטויסען דאס שלעכטס פון דער וועלט און פריליכער צו מאכען דעם טרויער פון רבונו של עולם?

— תשובה טוהן!—האט דער פרעמדער געשריען - נאר תשובה טוהן!

— גוט מיר וועלען זיך גענצען מעהר לערנען תורה.

— נישט דאס איז עס — האט דער פרעמדער געזאגט.

— מיר וועלען ערנסט דאווענען.

— אויך נישט מיט דאווגען קען מען אפווענדען דאס שלעכטס.

— מיר וועלען צדקה געבען.

— נײן, נישט דאס איז עס — מען דארף מאכען א „כתה" א (סעקטע), וואס זאל או סלײזען-די וועלט:

אלע האבען זיך גלײך אנגעכאפט אן

בירגער, האלט איין דיינע נערווען

ווען די קומסט איז בעריהרונג מיט דער מאכט.

גאנץ אָפט קומט אויס יעדען פון אונז ביישוואוינען אזעלכע פיינליכע סצענעס:

אויף א טראטואר טרעפען זיך צופעליג עפליכע בעקאנטע און שטעלען זיך אנידער אין מיטען כאפען א שמועס, אדער עמיץ שפרייזט אריבער דעם ברוק נישט האלטענדיג זיך ביי דער פארשריפטמעסיגער ליניע.

זעסגלייכען עס פערגלוסט זיך ווער מען צו פערדרייכערן א פאפיראס פונקט אין פארטע-זאל פון א קינא, טעאטער אדער אין א אנדער. עפענטליך ארט, צי עמיץ פערגעסט אויסצוטוהן דאס היטעל אין די קארידארען פון א גערכט אדג"ל.

אומבעמערקטערהייט רוקט זיך אונטער א פאליציאנט און פאקט זיי פונקט אויף דער הייסער מינוט פון בעגאנגענעם פערברעך.

אמת, דאס זענען אלץ לייכטע דריטראנגיגע פערברעכענס, אבער פארט פערברעכענס און שטראפבארע פערברעכענס.

און דעריבער טאקע, ווען דער זעלבער פאליציאנט ריפט דעם שולדיגען אדער די שולדיגע אוועק אין א זייט און בעשטראפט זיי גלייך אויפן ארט מיט 1 אדער 2 זל. מאכען זיי נישט קיין לאנגע טענות, עפענען די טייסטערס און געבען זיך תיכף אונטער דעם פסק דין.

נישט אלע מענשען האבען אבער אזעלכע רוהיגע פרידליכע געשטימטע נאטורען. עס טרעפט גראד אן אויף היציגע קעפ, אדער עקשנים, וועלכע ווילען בשום אופן נישט בעצאהלען די געפאדערטע זלאטע און ענטזאגען זיך אויך אויסצולעגיטימירן — מוז קומען צו אמפערייען, בעליידיגונגען און דער סוף איז, אז דער איינגעשפארטער בירגער ווערט געשטויסען און געשלעפט אין קאמיסאריאט און ווערט צוגעצויגען צו גריכטליכער פעראנטווארטליכקייט לויט'ן ארטיקעל 142, 154, 262 אדער 532 פון שטראף-קאדעקס.

אין אזעלכע פאלען זענען די געריכטען אומבע'רחמנות'דיג; עס העלפען נישט קיין שום ערקלערונגען און פערענטפערונגען; די אנגעקלאגטע ווערען פער'משפט צו די העכסטע שטראפען.

דער זעלבער גודל מיט אלע פערדריסליכע קאנסעקווענצען קאן אויך טרעפען יעדען צופעליגען פערבייגעהער, וועלכער זייענדיג א עדות פון אזא, אדער אנדערער פיינליכער סצענע קאן זיך נישט בעהערשען: נאר שטעלט זיך איין, פרובירט זיך אריינמישען אין דער האנדלונג פון דעם איער אנדערען פאליציי - פונקציאנאר, אדער הויבט אן אינטערווענירען לטובת דעם פערהאלטענעם.

אזעלכע פראצעסען קומען פאר אין די געריכטען צענדליגער און הונדערטער יעדען טאג.

וויפיל בייז בלוט, עגמת נפש, צייט און געלד קאסטען אזעלכע פאסירונגען נישט בלויז דעם דירעקט געליטענעם, נאר אויך זיין משפחה און קרובים.

און די אלע צרות קומען ארויס מייסטענטייל צוליב עקשנות'דיגקייט, היציגקייט און וואוילינגערישקייט.

מיר מאכען טאקע אויפמערקזאם ביי דער געלעגענהייט די ברייטע עפענטליכקייט אויף דער נויטווענדיגקייט אומעטום לגבי דער פאליציי-מאכט איינצוהאלטען די נערווען-גלייכגילטיג.

פרובירען צו בערוהיגען די צורייצטע געמיטער פון געוויסע נערוועזע און פער'עקשנ'טע בירגער, מיינען מיר דערמיט נאך נישט צו זאגען, אז די גערעכטיגקייט איז אלע מאל דוקא נאר אויף דער זייט פון דער מאכט.

ס'זענען געוויס אויך פאראן איינצעלנע פונקציאנערן, וועלכע פערמאגען נישט דעם נויטיגען טאקט און פערשטעהען נישט ווי אזוי אין א דרינגענדען פאל אבצוהיטען דעם פרעסטיזש פון דער מלוכה און זייער אמט. און עס זאל דערביי גלייכצייטיג אויך געשוינט ווערען דער מענשליכער כבוד פון בירגער, זיי לאזען זיך גאנץ אפט בצהערשען, אדער ווערען בעהערשט דורך ביי-וויליגע איינפלוסען און ברענגען דעריבער מיט זייערע האנדלונגען צו די פערדריסליכסטע מיספערשטענדנישען און אפילו עוולות.

ווער עס פיהלט זיך טאקע בע'עוולה'ט דורך דער האנדלונג פון דעם אדער אנדערען פאליציי-פונקציאנאר, טאר זיך בשום אופן אליין נישט נעמען די רעכט באלד אויפ'ן ארט צו רעאגירען דארף זיך תיכף ווענדען מיט א ענטשפרעכענדער אנקלאגע אין דער פאליציי-קאמענדע, וואו ס'װעט געגען דעם שולדיגען אונטערגענומען ווערען א דיסציפלינארע אויספארשונג און ער וועט פאר זיין טהאט שוין געהעריג בעשטראפט.

י. אינפעלד.

Od wielu lat już istniejące
Biuro Próśb TŁOMACZEŃ i PRZEPISYWAŃ
p. f. „PROLITEX"
RADOM, WAŁOWA 5, oficyna I-e piętro.
USKUTECZNIA
Podania, skargi, opozycje, apelacje w sprawach cywilnych, karnych, wojskowych i paszportowych oraz **rekursy do wszystkich urzędów państwowych i administracyjnych**
KORESPONDENCJA HANDLOWA
umowy i punkt. przedrejentalne

פרעמדענס געדאנק. קודם כל זענען זיך אלע צונויפגעקומען און אפגעגעבען א שבועה צו בלייבען טריי דער סעקטע און איהרע סודות. מען האט אויפגעעפענט דעם ארון-קודש, מען האט אנגעצונדען ליכט און דער גרינדער פון דער סעקטע האט פארגעליינט די שבועה, פול מיט סודות'דיגע רייד. אז מען איז פארטיג געווארען מיט דער געהיימער שבועה, וואס האט אויף די פ רזאמעלטע אנגעווארפען א געהאלדיגע שרעק. האט מען זיך גענומען פארליינען די פונקטען, די געזעצען פון דער סעקטע, וואס דארף ראטעווען די וועלט.

דאס ערשטע איז געווען, אז מען טאר זיך נישט שערען די פיאות. אמת אז אלע חסידישע בחורים דארפען טראגען פיאות, אבער ביז'ן לעפעל פון אויער, פון לעפעל אן מעג מען אפשניידען. די מיטגליעדער פון דער סעקטע האבען אויף זיך גענומען צו טראגען פיאות וואס לענגערע. וויפיעל נאר עס וועט וואקסען. און קיינמאל זיי נישט אנריהרען מיט קיין שערל. צווייטענס, איז בעשלאסען געווארען, מען זאל נישט טארען אנקוקען קיין אשה, אפילו די אייגענע כלה נישט.

דאס פאמע וויכטיגסטע פון אלעמען איז זיך צו שמייסען יעדען טאג, צו פייניגען זיך, צו שלאגען זיך על חטא און געבען זיך „מלקות", ניין און דרייסיג שמיץ יעדען טאג. ווארום דערמיט וואס א מענש שלאגט זיך, ברענגט ער ארויס די אייגענע און די פרעמדע זינד פון אינעווייניג אויף אויסווייניג. און אז די זינד זענען שוין ארויסגעבראכט פון אינעווייניג, דארף מען גלייך לויפען אין מקווה אריין, כדי אינגאנצען זיי אפוואשען פון זיך.

צווישען די בית-מדרש-בחורים אין קאליש האט זיך אנגעהויבען א משוגענער לעבען. גאנצע טעג פלעגען די בחורים פון דער סעקטע ארומגעהן פערטראכטע, פער'חושכ'טע און געמורמעלט מיט די ליפען, אנרופענדיג כל'-ערליי נעמען פון גוטע מלאכים, און פערשילטענדיג אלע מינים שלעכטע מלאכים שדים און לצים.

— וואס רעדט איהר צו זיך אליין?— האבען טאטע נעפרעגט מיט שרעק.

— עט, גארנישט — האבען בחורים געענטפערט — מען לערנט אויף אויסענווייניג.

גאנצע טעג פלעגען בחורים נישט אהיימקומען, פערשפעטיגט צום עסען, געהאלטען פערמאכט די אויגען, געריבען זיך ביי די שטערענס, אבסעל אונטערגעטאנצט און געמאכט ווילדע העוויות, וואס דערמיט האט מען געקעמפט קעגען שטן און זיין מרשעת, די שטנ'טע. די מאמעס האבען זיך געשראקען, געבעטען זיך:

— קינד מיינס, וואס איז עס מיט דיר? ביזט אפשר קראנק?

— עט, ווייבער דארפען זיך נישט מישען צו חסידישע בחורים — האבען די בחורימ'לעך אפגעענטפערט און נאך מעהר זיך געקוועטשט.

— אבער א מאמע! — האבען מאמעס פראטעסטירט — א מאמען מעג מען אלץ זאגען.

— רעד נישט מיט קיין אשה- האבען די זיהן געענטפערט — אפילו מיט קיין מאמען אויך נישט...

דערצו האט מען געהאלטען כסדר

ערקלערונג פאר דער עפענטליכקייט.

איך געפון פאר א חוב צו ערקלערן פאר דער עפענטליכקייט פאלגענדעס:

מיט איינינע וואכען צוריק האב איך צוזאמען מיט די ה"ה פרנסים איידעלבוים און ראזענבוים צופעליגערווייזע געטראפען אין גמינע אייניגע יחידים, וועלכע האבען אויף אייגענער אחריות דורכגעפיהרט דאס שאצען די עטאט-צאהלערס פון קהלה-שטייער אויס'ן היינטיגען יאהר 1929. מיר האבען תיכף אויס'ן ארט רעאגירט, אנוועזענדיג, אז דאס צוזאמענשטעלען די סקלאדקע דורך עטליכע פערזאהן איז געגען געזעץ און געגען דעם בעשלוס פון ראט, ווייל ראשית טאר קיין שום זאך נישט דורכגעפיהרט ווערען אהן א קווארום פון דער פערוואלטונג און א חוץ דעם איז עס אנטגעגען געגען ראט, וועלכער האט איינשטימיג אנגענומען, אז העכערען דעם עטאט זאל מען נאר די ערשטע 4 קאטעגאריעס און דאס זאל געשעהן אונבעדינגט ביי דער בייזיין פון דער פינאנץ-קאמיסיע. היות ווי דאס אלעס איז נישט אבגעהיטען געווארען האבען מיר ארויסגעטראגען אונזער שארפסטען פראטעסט געגען דעם נייעם סיסטעם. וואס ענטשפרעכט נישט דאס געזעץ און איז אויך אין פולער סתירה צום בעשלוס פון ראט.

די עטליכע יחידים, פיהלענדיג זיך שטארק געטראפען און וועלענדיג פון זיך אבווענדען דעם גרויסען צארן און אויפרעגונג פון די בע'עולה'טע שטייער-צאהלער'ס זענען געפאלען אויף א נייע המצאה און ארויסגעלאזט בעוואוסטזיניג שקרים'דיגע קלאנגען. אז בעשטייערט און געהעכערט דעם עטאט האבען נאר די ציוניסטישע פרנסים און איך בתוכם. דער פועל יוצא פון די דאזיגע נישט-ריכטיגע קלאנגען איז, וואס מענשען ווענדען זיך כסדר צו מיר מיט טענות, היתכן ווי מיר פאלען אויס דאס צוזעהן. איך בין דעריבער געצווינגען פייערליך צו ערקלערן פאר דער גאנצער עפענטליכקייט, אז איך האב לחלוטין קיין שום אנטייל נישט גענומען און איך האב די מינדעסטע שייכות נישט אין דעם אויסמעסטען דעם געהעכערטען עטאט-שטייער, שוין בלויז דערפאר, וואס די אויסמעסטונג האט געמאכט נאר א טייל פון דער גמינע-פערוואלטונג אהן די מיטגלידער פון ראט, צו וועלכען איך געהער. און דעריבער ווארף איך פון מיר אראב יעדע פעראנטווארטליכקייט און לאז מיר איבער דאס רעכט ארויסצוטרעטען אויפ'ן יורידישען וועג געגען דער אונגעזעצליכער האנדלונג.

מרדכי לייב פישמאן
מיטגליד פון קהלה-ראט אין ראדאם.

פאהז-רינג

אונטער'ן פראטעקטאראט פון דער ארגאניזיר-קאמיסיע ביים האנדווערקער-קלוב אין ראדאם.

ברוך ראזענצווייג ענטפערט דעם ה' מאגנישעווסקי מיט 10 זל. און רופט ארויס: משה קאפעל—ספאצעראווע 5,
הערש דוד פלאמענבוים — וואָל 7,
יוסף קארמאן — רוויינסקי גומר 21.
יעקב יוסף מאגנישעווסקי—סט. קר. 12,
וועלוול ראזענצווייג—לובלינער 4.

מאטעל אפאטאווסקי ענטפערט דעם ה' מאגנישעווסקי מיט 10 זל. און רופט ארויס: אנשל האלץ—לוב. 21,
יוזעף סענאטאר — לובלינער נ. 20
אהרן גאלדבערג — „ „ 9
גדליה גאטמארק — ווארשאווסקי 8,
ישעיה אייזמאן—לובלינער נומר 2,
הערשל פעלרמאן – וואָל 7.

יעקב רוטמאן ענטפערט דעם ה' וויינטרויב מיט 5 זל, און רופט ארויס:
יעקב מאיר ישורון—לובלינער נ. 30,
הערשל בירענבוים- קאשציעלניע 10,
סאמועל פינער - לובלינער 58.

יחיאל גאלדבערג ענטפערט דעם ה' מאגנישעווסקי מיט 5 זל. רופט ארויס:
משה גאלדפארב— רוויינסקי נומר 3,
דניאל ווערבער — לובליגער נ. 14,
אברהם קארמאן - ספאצעראווע 23.
לייבוש ווארשאווער - „ 23.
דוד זאלצמאן - זשעשניע גומר 5,
ישראל לינגער — לובליגער נ. 9,
יוסף מאיר פרידמאן—ספאצעראווע 24,

דיר. דוד פרענקעל ענטפערט דעם ה' פינקעלשטיין מיט 5 זל.

אברהם מילשטיין ענטפערט דעם ה' פישמאן מיט 10 זל. און רופט ארויס:
אברהם גאלדבערג - לובלינער 9,
יעקב אויגשטערן — קילינסקי 8,
הערשל קעסטענבערג-רווייגסקי 8,
מאטעל צינא „ 8,
מאטעל צימבאליסט - רינעק נ. 11,
גדליה מילשטיין עם קאמפאניע,
משה מילשטיין — זשיטניע 5.

ברוך ראזענצווייג ענטפערט דעם ה' פינקעלשטיין מיט 10 זל. און רופט ארויס: אברהם לייב ראזענצווייג — קאשאראווע 4, יצחק ראזענצווייג — קאזיעניעצקע 40, יצחק ראזענצווייג — ווארשאווסקע גאס.

עליאש בלאטמאן ענטפערט דעם ה' פעלדמאן מיט 5 זל. און רופט ארויס:
ח' קרימילאווסקי — וואלנאשטש 2,
אביגדור גאלדפארב-נאוואגראדזקי 19,
מיכאל גרינבערג — לובלינער 78,
אברהם רייכמאן — „ 34,
לייבוש האכענבוים — „ 11.

חיים שלמה גאלדבערג ענטפערט דעם ה' מאגנישעווסקי מיט 5 זל. און רופט ארויס: ישראל אברהם קורץ-קאזש. 4,
יעקב אבראמאוויטש—אלטע שטאט 9,
משה קורץ — ווארשאווסקי נ. 14,
הערשל בעקער — פאדוואלנע,
שמואל צווייגענבערג — וואָל 59,
משה אייזענבערג — „ 31,
יצחק גאלדבראך — „ 31.

אין איין סוד ען זיך. פיהרען געהיימע פערזאמלונגען, מאכען אגיטאציע און ארייגציהען אין דער סעקטע אלץ נייע מיטגלידער. די עלטערן האבען נישט געוואוסט וואס מיט זייערע קינדער איז געווארען.

לאנג האט די סעקטע אזוי געטריבען איהרע קונצען אין גרויס געהיימניס, ביז די געשיכטע איז ענטדעקט געווארען און ס'האט זיך אויפגעהויבען א גרויסער טומעל.

ענטדעקט געווארען איז די געשיכטע צוליב אט וואס:

ווי איך האב שוין פריהער דערמאנט, האט יעדער בחור, וואס געהערט צו אט דער סעקטע, געמוזט אויפהויבען זיך פארטאג, צו א בעשטימטער שעה, כדי צו געהן זאגען סליחות, אבער ווי אזוי מאכט מען עס, אז מען זאל נישט אנטשלאפען ווערען? דער גרינדער פון דער סעקטע האט ערפינדען א געניאלען מיטעל. יעדער בחור פלעגט ביינאכט זיך צובינדען א שטריק צום פיס, דעם צווייטען עק פון שטריק האט ער ארויסגעלאזט דורכ'ן פענסטער. אלע פארטאג איז אנ'אנדער בחור געגאנגען איבער די גאסען און אזוי לאנג געצויגען ביי די שטריקלעך, ביז די שלאפענדע האבען זיך אויפגעכאפט.

דאכט זיך, א געניאלער איינפאל, וואס בעסער קען מען גארנישט צוטראכטען! מאכט זיך אבער א מעשה, אז איינמאל קומט א חסידישער יוד אהיים פארטאג פון א רייזע און ער זעהט ווי פון א פענסטער פון זיין חאוינונג הענגט זיך נאך א שטריק. דער יוד איז נישט פויל און הויבט אן ציהען דעם שטריק. אבער דער שטריק לאזט זיך נישט ציהען. ווערט דאך דער יוד אין כעס און געמט ציהען מיט כח. געמט דער אויפגעוואכטער זוהן זיינער און ציהט צוריק צו זיך. דער יוד האט זיך שטארק דערשראקען און געמאכט א גוואלד. ווארום ער איז געווען איבערצייגט, אז ער האט צו טוהן מיט גנבים, אדער נאך ערגער, מיט לצים און „יענע-לייט". האט ער אנגעהויבען שרייען גוואלד און זאגען שמע ישראל. יודען, שכנים, זענען ארויס פון די בעטען און מען האט געטראפען ווי דער כצפע מיס'ן זוהן רייסען זיך איבער א שטריק. וואס איין עק געפינט זיך ביים פאטער אין די הענד, און דער צווייטער עק איז צוגעבונדען צום זוהנ'ס פיס.

— ווי איז אונזז — האבען יודען געקרעכצט—וואס איז דאס אזוינס?

דער זוהן מיט'ן געבונדענעם פוס האט געשוויגען.

— וואס ליגסטו עפעס מיט א צוגעבונדענעם פוס?

— ס'איז א סוד דערביי...

— שייגעץ רעד מ'וועט דיך אויסרייסען!

— כ'וועל גארנישט רעדען.

אוודאי זענען יודען צו צום בחור, און געוואלט איהם מקיים פסק זיין, נאר געה שלאג, אז דאס גאנצע לייב איז ביי דעם פארשוין ברוין און בלוי, און פיל מיט סימנים פון עמיך.

— עוכר ישראל, ווער האט דיר געשלאגען?

— ס'איז א סוד דערביי!...

אין שטאט איז געווארען א טומעל א געדודער. נאר קיין שום זאך האט מען פון דעם בחור מיט'ן געבונדענעם פוס נישט געקענט ארויסקריגען.

צו דער זעלבער צייט האבען ביי די חסידישע יודען אנגעהויבען גרייסען אנדערע ניסים. בצלר פלעגט פערדרייען פון די הויזען-קעשענעס. יודען

וואס הערט זיך אין ראדאם.

ווער פיהרט-אן מיט דער גאנצער גמינע.

דער פאן מעצענאס געלעגט דעם מאנדאט... אלס וויצע-פרעזעס, פאר דאס איז דער גענעראל-סעקרעטאר פון לובלין געהאָ־רען ביי זיך נאך פעסטער און ער סטראשעט די ציוניסטען מיט די ארטאדאקסען מיט דמים בראשו—דער ראט און די פערוואלטונג איז גארנישט, דער עיקר איז דער לובלינער גענעראל — ער שרייבט זיך אליין די „אפיניע" אין בודזשעט: Kieruje całem życiem gminnęm די פאלק'ס-שולע האט דער פאן מעצענאס נאך ערב זיין דימיסיע צוזאמען מיט'ן גענעראל-סעקרעטאר אונטערגעשטעלט א פיסעל און עס בעגראבען לעולם ועד.

אין א מזל'דיגע שעה האט דער פאן מעצענאס צוזאמען מיט'ן לובלינער גענ.-סעקר. אוועקגעשיקט אין נאמען פון דער פערוואלטונג דעם גמינע-בודזשעט פון יאהר 1929 אין מיניסטעריום אויף צו בעשטעטיגען. ווי ס'איז אנגענומען ברויך יעדער פונקט און פאזיציע זיין פארזעהן מיט אן אויספיהרליכע ערקלערונג (Wyjaśnienie). זענען טאקע אלע פונקטען און פאזיציעס בעזארגט מיט אזעלכע „וויאשניעניעס", אבער נאר די יעניגע פאזיציעס, וואס זענען געווען לרצון און נושא חן געווען אין די אויגען פון די צוויי אנפיהרענדע פערזענליכקייטען. אייניגע פאזיציעס פון בודזשעט, וועלכער דער ראט און פערוואלטונג האבען איינשטימיג אנגענומען האט דער לובלינער גענעראל סעקרעטאר אדורכגעלאזט, נישט צוגעבענדיג קיין שום ערקלערונג מיט דער אויסדריקליכער כונה, זיי זאלען דורך דעם מיניסטעריום נישט בעשטעטיגט ווערען. דאס זעלבע איז געשעהן מיט דער דורכ'ן ראט איינשטימיג-אנגענומענער סובסידיע פון דער פאלקס-שולע. דא האט דער זעלבער קהל'שער בעאמטער געמאכט א קניפ מיט א שלייף. ער האט נעמליך יא צוגעגעבען אן ערקלערונג, אבער אין אזא ניסח און טאהן. אז זי זאל זיין סריף און נישט בעשטעטיגט ווערען. פערשטעהט זיך, אז פון די דאזיגע „געניאלע" אויפטהוען האט דער מעצענאס אנגעקוואלען און געגעבען זיי'ן גרעסטען נחת זיין הסכמה. פאר דאס שטעהט ביי דער הוספה-פאזיציע פון לובלינער גענעראל-סעקרעטאר ה' רובינליכט, וואס דער ה' מוליער האט אנגענומען געגען ראט, צוגעשריבען א בריוח'דיגע „אפיניע", ס'הייסט אזא „וויאשניעניא" מיט אט די ווערטער: Kieruje całą życiem gminną וואס אין ,ער טייטש, אז ער איינער פיהרט אן מיט דער גאנצער גמינע. דער ראט, די פערוואלטונג און אלע איבריגע בעאמטע זענען נישט ווערטה אפילו א שטעק טאבאק, נאר ער אליין איז דאס דער גאנצער אנפיהרער, אין וועמענס זכות די גמינע עקזיסטירט.

האט דאס טאקע פערדראסען דער גרעסטע טייל פרנסים. אבער אויף זייער אנפראגע ווי ער סאלט אויס איבערצוטרייבען זיין רוהם, האט ער געענטפערט, אז ער האט דאס רעכט צו וועלען זיך פערבעסערען זיין לאגע און ה' מוליער האט א ברירה געהאט נישט אונטערצושרייבען.

דאס איז נאך ווייניג און דער גענעראל-סעקרעטאר פון לובלין הויבט זיך אן פיהלען אלץ מעהר האפערדיגער און פעסטער. לעצטענס האט ער זיך אפנים, דערוויסט, אז נישט קוקענדיג אויף זיינע גרויסע „מעלות טובות" זענען די ציוניסטישע און ארטאדאקסישע פרנסים בעזונדערס נישט שטארק צופרידען מיט איהם און ער האט בעפוילען דורך אייניגע פרנסים, זיי זאלען זאגען די איבריגע אומצופרידענע, אז ער ווארענט און בעפעהלט זיי, אז ווער ס'וועט וואגען מיט איהם אנצוהויבען וועט זיין דמים בראשו. אויף פראסט יודיש הייסט דאס, אז יענער וועט מיט בלוט בעצאהלען.

די דאזיגע ווארנונג האט אויפגערודערט אלע פרנסים און ס'ווערען אנגעהאלטען זיצונגען ווי אזוי אויף דעם צו רעאגירען.

דינסטאג פאריגע וואך איז פארגעקומען א זיצונג פון דער ציוניסטישער פראקציע און ס'איז בעשלאסען געווארען דריי זאכען: 1) אויפצופאדערען דעם ה' מוליער, וועלכער איז געוועהלט פון דער ציוניסטישער ליסטע, אז ער זאל לייגען דעם מאנדאט, 2) צו פערעפענטליכען אן אויפרוף צו דער יודי-

---

האבען נעזוכט, גענישטערט, נאר נישט געקענט פאקען די גנבים. האבען יודען גענומען לאקערן, שפיאנירען און געפאקט די אייגענע זיהן ביי דער האנד.

— פ'טייטש, בית-המדרש-בחורים גאר גנבים!

די בחורים שווייגען.

— שקצים, אייגענע טאטעס בע'גנב'עט מען!

בחורים שווייגען.

— פושעי ישראל, וואס טוהט איהר מיט'ן געלד? איהר הולטאיעס!

צווישען די בחורים איז געווארען א בהלה, א טומעל און זיי האבען זיך מודה געווען צו וואס זיי נוצען דאס געלד.

— נישט מיר הולטאיעוען, נאר מיר פייגען זיך!...

— צו וואס-זשע דארפט איהר געלד?

— פאר דער ארגאניזאציע. מען דארף געבען דעם בעדער פאר הייצען די מקוה. היינט שטריק קאסטען אויך געלד, און דערצו שיקען מיר ארום אגיטאטארס איבער די שטעדט און שטעדטלעך.

יא. א גאנצע קאמפאניע רערנער און אגיטאטארס האבען געארנייט אין דער פארטיי, געפאהרען פון שטאדט צו שטאדט און פון שטעדטעל צו שטעדטעל, ארגאניזירט פייניגונגס-ארגאניזאציעס, געשאפען מיטגליעדער, איבערהויפט איז די פארטיי-ארבייט שטארק געפיהרט געווארען אין גערער הויף, וואו עס קומען זיך אן טויזענטער חסידים פון אלע עקען לאנד.

צווישען די פרומע יודען איז געווארען א טומעל, א בהלה.

— דאס איז מעשה-שטן — האבען יודען געשריען. מען טאר עס נישט דערלאזען.

איצט געהט דער קאמף אויף נאר א גרויסען שטייגער. יודען שרייען, אז זיי וועלען בשום אופן נישט לאזען זייערע קינדער זיך שמייסען. ווארום דאס שמייסען קינדער, טענה'ן זיי, געהער פון שטענדיג אן, זינט די וועלט שטיהט, צו די טאטעס, און זיי וועלען זיך נישט לאזען צונעמען זייער רעכט פאר קיין שום זאך אין דער וועלט. די קינדער, דאגעגען, זאגען אז קיין מאכט אין דער וועלט וועט זיי נישט אפרייסען פון זייער שמייס-אירעע. פערקעהרט, זיי זענען גרייט צו פיהרען זייער אגיטאציע אלץ ברייטער, אלץ שטארקער, אזוי אז ביסלעכווייז זאל זי בעהערשען די גאנצע יודישע וועלט. און אומעטום, וואו נאר יודען געפינען זיך, זאלען זיי זיך פייניגען און שמייסען, כדי דערמיט אפצוראטעווען די וועלט פון אונטערגאנג.

ביי יודען אין קאליש איז חושך. יודען בינדען צו זייערע זיהן צו די בעטען, נאר די קינדער רייסען זיך אפ און לויפען זיך שמייסען. ווייבער קנייפען זיך די באקען מעסטען קברים, לויפען צו געשטארבענע און לעבעדיגע גוטע יודען, נאר עס העלפט נישט. מיט א קורצער צייט צוריק איז אפילו געקומען צו א צוזאמענשטויס צווישען ביידע צדדים. א גאנצע חברה טאטעס בצוואפענט מיט גארטלען און יארמעלקעס, האבען זיך אריינגעריסען אין חסידים-שטיבעל, אין שטאב, פון דער פארטיי, גראד אין דעם מאמענט ווען דער עולם איז געלעגען מיט די פערקאשערטע זשופיצעס און זיך געשמאק געשמיסען.

— יודען, לאמיר נישט לאזען — האבען טאטעס געשריען — לאמיר זיי נישט לאזען זיך שמייסען!

— חברים, לאמיר זיך נישט אפשרעקען — האבען די רעוואלוציאנערען געמאכט קולות — שמייסט, חברים! שמייסט!

עס האט זיך אנגעהויבען א פערביטערטער קאמף, נאר ווי דער שטייגער איז, האבען געזיגט די יונגע, די רעוואלוציאנערען. די טאטעס האבען גענבעך געכאפט און געמוזט צוריקציהען זיך פון שלאכטפעלד.

און יעדען טאג ווערען אפגעהאלטען אסיפות, בעראטונגען און פערזאמלונגען כדי אויפצוגעפינען מיטלען געגען שטן אין קאליש, וואס האט גענבעך אריינגעכאפט די יוגענד אין נעץ און הייסט זיי נישט פאלגען טאטע-מאמע און גנב'ענען געלד.

אפשר האט איהר עפעס אן'עצה זייט זיך מרחם און שיקט צו קיין קאליש. יודען וועלען אייך קיינמאל די טובה נישט פערגעסען..

שער בעזעלקערונג און איבערצוגעבן געגוי ווי אזוי עס איז צוגעגאנגען די שטאט-סקלארקע און. אז נאר יחידים האבען זיך ערלויבט צו ענדערען די שטאט רשימה און בע'עולה'ט א גרויסען טייל פון די שטאט-צאהלער'ס 3) צו ווענדען זיך צו דער מאכט נישט צו בעשטעטיגען דעם בודושעט פון די ה"ה מוליער און רובינליכט צוליב פערשידענע טעמים, און צושיקען נאך אמאהל א דעלעגאציע, אז ה' מוליער זאל אויסצאהלען די סובסידיעס פאר די ציוניסטישע קרנות, וועלכע ער אליין האט אנולירט אהן א קווארום.

מיט איינעגע טעג שפעטער איז אבגעהאלטען געווארען א זיצונג אין דער גמינע-פערוואלטונג, וועלכע האט אנגענומען אויסצואהלען די ציוניסטישע סובסידיעס, וועלכע ה' מוליער האט אליין מבטל געמאכט. נאך דעם בעשלוס האט ה' מוליער זיך אנגענעבען אין דימיסיע אלס וויצע-פרעזעס פון דער פערוואלטונג, בלייבענדיג בלויז א מיטגליד אין דער פערוואלטונג. די דאזיגע זיצונג איז דער־בער אנגעפיהרט געווארען פון מ"ה שמואל טייטעלבוים, וועלכער האט פערנומען דאס ארט אלס פרעזעס.

אויף דער זיצונג פון דער פערוואלטונג דעם פאריגען דאנערשטאג איז בעשלאסען געווארען צו בעשטימען א פראוויזארישען פרעזידיום פון דער פערוואלטונג, וועלכער בעשטעהט פון די ה"ה וויינטרויב, ציטרין און אברהם טענענבוים.

א שאד, וואס ה' מוליער האט נישט רעזיגנירט פון זיין אמט אלס וויצע-פרעזעס פון דער פערוואלטונג נאך איידער ער האט אזוי „גלענצענד" ערלעדיגט דעם בודושעט פון היינטיגען יאהר. ער וואלט דעמאלט פערשפארט מיטצושלעפען מיט זיך די יודישע פאלק'ס-שולע און אנדערע בודזשעט-פאזיציעס, וועלכער ער, ביי דער „זאווראדע"-מיטהילף פון לובלינער גענעראל-סעקרעטאר האבען געזעהן צום קאפ, אז זיי זאלען צו קיין תחיית המתים נישט אויפשטעהן. ס'וואלט אויך קיין אומגליק נישט געוועהן ווען ה' מוליער רעזיגנירט אינגאנצען פון זיין מאנדאט אלס פרנס. קיין לאך אין הימעל וואלט זיכער נישט געוועהן. דער בעסטער בעוויז איז, דער פראטעסט און אונצופריעדענהייט פון דער ציוניסטישער פראקציע, וועלכע האט איהם ארויסגעשטעלט אויף איהר ליסטע בעת די וואהלען פון דער היינטיגער קהלה.

א חתונה אין פלאמעז

אין דארף טאצעוו, נישט ווייט פון פשיטיק, וואהנט שוין זייט 35 יאהר דער יודישער פאכטער וואוועל גליקלער. ער מיט זיין פאמיליע זענען די איינציגע יודען אויפ'ן גאנצען דארף. יענע וואך דינסטאג האט גליקלער חתונה געמאכט א טאכטער, אויף וועלכער חוץ מחותנים, זענען אויך פערבעטען געווארען משפחה, קרובים און בעקאנטע פון ביידע צדדים.

דער יודישער פאכטער האט איינגעארדענט די חתונה פון זיין קינד ביד רחבה און אראבגעבראכט צו זיך אין דארף יודישע כלי-זמרים פון ראדאם. אז גאט האט איהם געהאלפען — האט דער פשוט'ער דארפ'ס-יוד זיך געטראכט — און ער האט זוכה געווען צו דער חופה פון זיין טאכטער, און ער איז נאך דערצו פערמעגליך אויך, ערווערבענדיג זיך דורך די שווערע אנגעהארעוועטע יאהרען א שטיקעל מאיאנטעק — זאל זאקע זיין א שמחה מיט אלע פיטשעווקעס, אז ס'זאל שעהן זיין פאר גאט און לייט.

ביז דער חופה איז אלץ אויף דער חתונה אוועק אין בעסטען ארדנונג. ווען די געסט זענען געזעסען ביי דער סעודה און די כלי זמרים האבען ווי דער מנהג געשפיעלט און געוויילט דעם עולם, האט פלוצלינג אנגעהויבען ברענען דער שטרויענער דאך און נישט לאנג דערנאך האבען די פלאמען ארומגעכאפט דאס גאנצע הילצערנע הויז. די טענץ און מוזיק זענען באלד איבערגעריסען געווארען און ס'איז ענטשטאנען צווישען די געסט א גרויסער פאניק. דער עולם האט גענומען אנטלויפען און ראטעווען זיך און די קליינע קינדער צום גליק זענען אלע ארויס מיט'ן לעבען. ס'איז נאר אבגעברענט געווארען דאס הויז און די גארדעראב פון די געסט. דער שאדען ווערט געשאצט בערך 20 טויזענט זלאטעס.

נאך דער ערשטער אויספארשונג האט זיך ארויסגעשטעלט, אז דאס פייער איז ארויסגערופען געווארען דורך אונטערצינדען. ווער ס'איז געווען די אינטערצינדער איז נאך נישט פעסטגעשטעלט געווארען. די פאליציי פיהרט אנ'ענערגישע אויספארשונג.

ווי היימישע און בעקאנטע פויערישע שכנים פון יודישען פאכטער דערצעהלען, האבען זיי געהערט, ווי שקצים האבען צווישען זיך גערעדט, אז עס וואלט א יושר געווען, אז מ'זאל די יודען אונטערצינדען, וואלטען זיי געמוזט אנטלויפען פון דארף. זיי האבען אבער געמיינט, אז דאס רעדט מען נאר אין א שפאס און זיי האבען עס דערפאר נישט גענומען ערנסט.

ווער ס'וויל שיקען די קינדער קיין בוסק דורך עזרה דארף בעצייטענס ארייננטראגען א ביטע.

ווי אלע יאהר, שיקט עזרה אויך היי-יאהר קראנקע ארימע קינדער קיין בוסק אין די בעדער. די אלע, וואס ווילען געניסען פון דער בוסק-אקציע דארפען זיך ווענדען בעצייטענס מיט ביטעס אין עזרה. שפעטסטענס קענען אזעלכע ביטעס אריינגעטראגען ווערען אין פערלויף פון מאנטאג שערפיען.

רעזולטאט פון די וואהלען צום ציוני. קאנגרעס אין ראדאם.

די וואהלען צום 16-טען ציוניסטישען קאנגרעס, היינטיגען זונטאג, האבען אין די היגע ציוניסטישע און נאציאנאלע קרייזען ארויסגערופען א גרויסען אינטערעס. א גאנצען טאג איז ארום די וואהל-אורנע אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע לובלינער 25 געווען א לעבהאפטע בעוועגונג. כמעט אלע וואס בעזיצען שקלים האבען אנטייל גענומען אין די וואהלען.

דער רעזולטאט פון די וואהלען האט פאלגענדען סדר: נומער 1 (על המשמר) האט בעקומען 119 שטימען. נומ. 2 (עת לבנות) האט בעקומען 167 שטימען. נומ. 3 (מזרחי) — 335 שטימען. נומ. 4 (רעוויזיאניסטען) 96 שטימען. נומ. 5 (התאחדות און השומר הצעיר) 16 שטימען. נומ. 6 (רעכטע פועלי ציון) 22 שטימען.

רעארגאניזאציע פון דער „באנק-קופיעצקי"

פאריגע וואך האט בעזוכט די כוחדים-באנק דער רעווידענט פון קאאפעראטיווען פערבאנד אין ווארשא, ה' זוהנדעלעוויטש. נאך א לענגערע קאנפערענץ האט דער רעווידענט אויסגעפינען, אז די סבה פון דער לעצטער געשאפענער לאגע אין דער דערמאנטער באנק, איז געווען דער גרויסער קריזיס אין דער היגער לעדער-פראדוקציע. ווען די באנק האט קרעדיטירט. ס'איז געשאפען געווארען א קאמיסיע, מיט דער צוזאמענארבייט פון רעווידענט זוהנדעלעוויטש, וועלכע וועט זיך בעמיהען ענדגילטיג צו ברענגען אין ארדנונג די באנק-חשבונות מיט דער דערמאנטער בראנזשע און נאכהער צו רעארגאניזירען די באנק און איהר אוועקשטעלען אויף נארמאלע יסודות.

ספארט.

מכבי—בראן 0:3 (0:1)

שבת 3 אי. נ. מ. האבען זיך אויפ'ן קאמפס פלאץ פון ר.ק.ס. געטראפען אין א פייסטער מעטש וועגען קל. „בצ" די אויבענדערמאנטע ספארט-קלובען.

ביז דער פויזע האט מכבי נישט געהאט קיין מזל און זי מאכט נאר 1 גאל. נאך דער הפסקה פערגרעסערט מכבי דעם רעזולטאט אויף 3 געגען 0. מכבי האט נישט שלעכט געשפילט און האט געהאט שאנסען אויף א גרעסערען נצחון.

גוט איז געווען שיעד'ס ריכטער ח' בייטלער.

דער פאר-מעטש צווישען די רעזערווען פון די דערמאנטע קלובען וועגען קל. „צע" האט זיך פערענדיגט מיט'ן זיעג פון מכבי 0:3. שיעדס-ריכטער — ח' מאניס ראטענבערג.

בר-כוכבא—ר.ק.ס. 3:1 2:1

דעמזעלבען טאג 5 אז. האט געזאלט פארקומען א מעטש וועגען דער מייסטערשאפט פון קל. „א" צווישען די ספארט-קלובען ב"כ—ר.ק.ס. נאך דאדורך, וואס דער בעשטימטער שיעד'ס-ריכטער איז נישט געווען אנוועזענד, איז מיט'ן הסכם פון ביידע קלובען פארגעקומען א פריינדשאפט ס-מעטש.

דער גאנג פון מעטש איז נישט געווען אינטערעסאנט צוליב דעם, וואס ביידע דרוזשינעס זענען ארויסגעצערטען מיט רעזערוו-שפילער. ביידע מאנשאפטען האבען נישט געליפערט קיין שעהנעם שפיעל און צו ב"כ דורכפאל האט נאך גורם געווען דער שיעד'ס-ריכטער ח' ווערכאוויטש, וועלכער איז א ר.ק.ס.-שפילער. דער נצחון פון ר.ק.ס. איז נישט געווען קיין פערדינטער, צוליב דער טענדענציעזער האנדלונג פון דערמאנטען שיעד'ס-ריכטער.

ש"ננבוים.

* * *

די לייטונג פון דעם ספארט-קלוב „השחר" טיילט מיט:

היינט פרייטאג קומט פאר א אלגעמיינע פערזאמלונג פון די מיטגלידער און סימפאטיקער פון ספארט-קלוב השחר אין ראזענבערג'ס באנק (לובלינער 9.) 9 אזייגער אוו.

!!! 50,000 ווערטער !!!

דאס וויכטיגסטע האנטבוך פאַרן פאָלק!

פולשטענדיג פויליש יודיש

ווערטער = בוך

צוזאמענגעשטעלט פון א. מארק / אונטער דער רעדאקציע פון א קאָלעגיע

אינם ווערטערבוך קומען אריין **50.000** ווערטער: אלע פוילישע ווערטער, אלע פרעמדווערטער, וואס ווערען גערעדט און געשריבען, ווי אויך יעדע אומציליקע פוילישע אויסדריקען, שפּילווערטער און שפּריכווערטער, וואס אין זיי שפּיגלט זיך אפּ דער אייגנאַרטיקער כאַראַקטער פון דער פוילישער שפּראַך און דעם פוילישען פאָלק.

אלע ווערטער זענען ברייט געטייטשט, גענוי דערקלערט לויט די נייעסטע מקורים, אזוי, אז מיר האָבען פאַר זיך ניט בלויז א גרויס רייך ווערטערבוך, נאָר אויך א אויפגעצייכנטען לערער פון דער פוילישער שפּראַך פאַר אלע קלאַסען פון פאָלק.

דאָס ווערטערבוך איז איינגעטיילט אין 5 חלקים, 320 זייטען. א חלק, גרויסער פאָרמאַט, פּרעכטיק פּאַפּיר, פיינער קלאָרער זאַץ.

פּרייז פאַר אלע 5 חלקים 25 זל.

פאַר די לעזער און אבאָנענטען, וועלכע שיקען אריין דעם קופּאָן

א גרויסע הנחה: בלויז 15 זלאָטעס,

וואָס קאָנען אויך איינגעצאָהלט ווערען אין 3 ראַטעס: ביים דערהאַלטען 6 זל. שיקען מיר ארויס דעם 1-טן און 2-טן טייל; ביים דערהאַלטען די צווייטע 6 זל. שיקען מיר ארויס דעם 3-טן און 4-טן טייל; ביים דערהאַלטען די לעצטע 3 זל. שיקען מיר ארויס דעם לעצטען טייל.

Towarzystwo Wydawnicze „CENTRAL"

WARSZAWA, Nowolipki 7. P. K. O. 3791

קופּאָן צו בעקומען דאָס פויליש-יודיש ווערטערבוך

פאַר 15 זל.

נאָמען ....

שטאָט ....

אויסשניידען און אריינשיקען אין פאַרלאַג „צענטראַל"

Przefarbowane stare obuwie

barwnikiem

SKINOL-FARBA

w 54 kolorach

niczem **nie różni się** od nowego obuwia gdyż po przefarbowaniu **Skinol-Farbą** jest trwała, farba nie ściera się, nie pęka i nie schodzi wskutek deszczu.

ŻĄDAĆ WYRAŹNIE SKINOL-FARBA **WSZĘDZIE.**

Przetw. Chem. „SKINOL" Warszawa Zielna 52

Bank Handlowy w Łodzi, Spółka Akcyjna

Oddział w Radomiu

WYNAJMUJE

Ogniotrwałe Kasetki

po zł. 2 — miesięcznie

Dla Kasetek Bank otwarty: od 9-ej do 2-ej i od 7-ej do 8-ej wiecz.

Przyjmuje wkłady w złotych i w dolarach na oprocentowanie Weksle na Inkaso za małą prowizję.

Uchwalony na posiedzeniu Rady Miejskiej m. Radomia w dniu 14 maja 1929 r.

Zatwierdzony reskryptem Pana Wojewody Kieleckiego z dn. 5 czerwca 1929 r. L. Sm. 2382/5.

STATUT

O Podatku od zbytku mieszkaniowego w mieście Radomiu.

§ 1. Opodatkowaniu podlegają części mieszkalne, które — ze względu na swe przeznaczenie, lub w stosunku do liczby osób, zamieszkujących lokal—uważa się za zbędne. Podatkowi temu podlegają także mieszkania, zajęte przez posiadacza (właściciela) domu w domu własnym.

§ 2. Za zbędne uważa się pokoje pozostałe po odliczenie liczby pokojów, odpowiadających liczbie osób zamieszkałych w całym mieszkaniu.

Pomieszczeń dla służby domowej, o ile one w rozkładzie mieszkania na ten cel są przeznaczone, kuchni i wszystkich nie przeznaczonych do zamieszkiwania ubikacyj nie liczy się do części mieszkalnych.

Służby nie zalicza się do osób, zamieszkujących pokoje, o ile z nich faktycznie nie korzysta.

§ 3. Podatek opłacają osoby fizyczne, zajmujące lokal, podlegający podatkowi.

§ 4. Od podatku od zbytku mieszkaniowego wolne są:

1) mieszkania 1 i 2 pokojowe,
2) „ 3 pokojowe zajmowane przez 2 osoby,
3) „ 4 „ „ „ 3 „
4) „ 5 „ „ „ 4 „
5) lokale, zajęte przez cudzoziemców, przedstawicieli dyplomatycznych, uwierzytelnionych przy Rządzie Polskim i inne osoby, należące do składu poselstw i misyj, przez konsulów generalnych, konsulów, wice-konsulów i agentów konsularnych, albo jeżeli przedstawiciele polscy w tych państwach korzystają z podobnych ulg,
6) mieszkania duchowieństwa wszelkich wyznań,
7) mieszkania reprezentacyjne urzędników państwowych i samorządowych,
8) części mieszkalne, przeznaczone wyłącznie od wykonywania zawodu, o ile zawód ten wykonywa się w domu,
9) mieszkania pracowników prywatne, stanowiące częściowe wynagrodzenia za pracę.

§ 5 Podatek od zbytku mieszkaniowego opłacają lokatorzy mieszkań za wyjątkiem podnajetych części mieszkań, sublokatorzy, zaś od części mieszkań przez nich zajmowanych.

§ 6. O ile mieszkanie lub część mieszkania podlega podatkowi od zbytku mieszkaniowego, podatek wymierza się posiadaczowi mieszkania zależnie od ilości zbędnych pokojów w następującej wysokości:

za 1 pokój zbędny 10%	rocznego komornego, lub wartości czynszowej mieszkania z roku 1914, przeliczonej na zł. wg. relacji 1 x 2.66 względnie od rzeczywistego rocznego komornego.
za 2 pokoje zbędne 30%	
ponad 2 pokoje zbędne 60%	

§ 7. Wymiar i pobór podatku od zbytku mieszkaniowego dokonywany będzie w tenże sposób co i podatek od lokali.

§ 8. Właściciele domów lub ich zastępcy, tudzież posiadacze lokali, podlegających podatkowi od zbytku mieszkaniowego, winni zgłosić te mieszkania w terminie dni 14 (czternastu) po ogłoszeniu niniejszego statutu, udzielać odpowiedzi na określone pytania, jakoteż przedkładać księgi gospodarcze, oraz inne dowody.

§ 9. Podatek nieuiszczony w terminie, ściągnięty będzie w drodze przymusowej z doliczeniem odsetek za zwłokę, oraz kosztów egzekucyjnych, przewidzianych ustawą z dnia 31 lipca 1924 r. (Dz. Ust. Nr. 73 poz. 721), z uwzględnieniem zmian, wprowadzonych rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17.V-1927 r. (Dz. Ust. Nr. 46 poz. 401).

§ 10 Magistratowi przysługuje prawo w wypadkach czynienia ulg, względnie zupełnego zwolnienia od podatku.

§ 11. Odwołanie w sprawach wymiaru i poboru tego podatku wnosić należy w czasie i trybie, przewidzianym w art. 48 ustawy z dnia 11 VIII 1923 r. (Dz. Ust. Nr. 94 poz. 747).

§ 12. Wykroczenia przeciwko przepisom o wymiarze i poborze podlegają karze w wysokości 345,9 zł. o ile wykroczenie nie jest karalne art. 62—66 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. (Dz. Ust. Nr. 94 poz. 747).

§ 13 Statut niniejszy obowiązuje na r. 1929, 30 po zatwierdzeniu go przez władze nadzorczą i ogłoszeniu w jednem z pism miejscowych.

קעלצער אבטיילונג.

די אלגעמיינע פערזאמלונג פון סוחרים־פעראיין.

זונטאג דעם 30־טען יוני איז פארגעקומען אין אייגענעם לאקאל פון סוחרים־פעראיין די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג. געעפענט די פערזאמלונג האט דער פרעזעס פון סוחרים־פעראיין ה' שטיינמאן און ער האט ערקלערט דאס דעפ. ווישליצקי און ה' טרוסקער האבען איהם טעלעפאניש געמעלדען — צוליב דעם וויל זיי האבען היינט א זיצונג אין די איזבע סקארבאווע אין ווארשא קענען זיי היינט נישט קומען. אין די נעכסטע וואכען וועלען זיי בעזוכען קעלץ. שפעטער האט ה' שטיינמאן פארגעשלאגען אלס פארזיצענדער פון דער היינטיגער אלגעמיינע פערזאמלונג דעם ה' בויערבערגער וועלכער איז איינשטימיג אנגענומען געווארען.

ה' בויערבערגער האט איינגעלאדענט אין פרעזידיום די הערן וואלדבערג, סטרקאוויטש, וואליש און אלס סעקרעטאר ה' ח. ב. באליצקי און מען איז צוגעטרעטען צום טאגעסארדנונג. דער בעריכט פון דער פאריעהריגער אלגעמיינע פערזאמלונג האט מען בעלד פארגעלעזען. שפעטער האט ה' גאלדוואסער אבגעגעבען א בעריכט פון דער טעטיגקייט פון דער פערזאמלונג פון 1928־טען יאהר. דאן איז מען צוגעטרעטען אויסצוזוהלען א פערוואלטונג און ס'איז איינשטימיג אויסגעוועהלט געווארען פאלגענדע פערזאנען: ז. הערמאן, וואלדבערג, שטיינמאן, זילבערשטיין, גאלדוואסער, קאהן, וואליש, יוסטמאן און נ. פאסטערמאן. רעוויזיאנס־קאמיסיע פאלגענדע: ח. חיינריך, ה. פיאטעצקי און מ. ח. קאמינער.

קבלת־פנים לכבוד דעם סיים־דעפוטאט ה"ר בראדס.

א ווארימען קבלת־פנים האט די קעלצער אידישע בעפעלקערונג געמאכט לכבוד דעם טאמאשאווער רב סיים־דעפוטאט הרב בראדס, וועלכער איז געקומען קיין קעלץ ספעציעל צו דער סיום־הספר־פייערונג פון דער היגער מזרחי פלישער ארגאניזאציע.

פאר'ן אנקומען פון צוג האט זיך א גרויסער עולם פערזאמעלט אויפ'ן באהן־הויף. ווען דער צוג איז אנגעקומען איז דער טאמאשאווער רב הרב בראדס בעגעגענט געווארען פון דעם פערזאמעלטען עולם מיט א הארציגען "שלום עליכם" און מיט ענטוזיאסטישע אויסרופען לכבוד'ן גאסט.

אימפאזאנטע סיום־הספר־פייערונג פון "מזרחי".

פאריגען מיטוואך דעם 25־טען יוני איז פארגעקומען די סיום־הספר־פייערונג פון דער היגער מזרחיסטישער ארגאניזאציע.

אנגעהויבען האט זיך די פייערונג זייגער 4 נ. מ. מיט'ן נייען די יריעות דורך פרויען אין דעם שנהן־דעקארירטען לאקאל פון "מזרחי" (מארק 15). זייגער 10 אויפדערנאכט, ווען דער לאקאל פון "מזרחי" איז שוין געווען פול געפאקט, איז אנגעקומען דער גאסט הרב בראדס, וועלכער איז ענטוזיאסטיש אויפגענומען געווארען דורכ'ן פערזאמעלטען עולם. זייגער 11 נאכ'ן פערענדיגען די אותיות שרייבען האט מען געפיהרט דאס ספר אין שוהל אריין.

ווען דער אימפאזאנטער צוג האט געריהרט האבען צוערשט געגריסען די פערשטעלטע רייטער בעפוצט מיט בלוי־ווייס, דערנאך די שילער פון דער מזרחיסטישער שולע "יבנה", דאן די רבנים הרב בראדס און הרב ראפאפארט און עטליכע מזרחיסטישע אנגעזעהענע פערזאנען מיט דער ספר־תורה אונטער די חופה און צום סוף א טויזענדקעפיגער עולם.

אין שוהל האט זיך די פייערונג אנגעהויבען מיט'ן שפילען דורכ'ן ארקעסטער דעם אידיש און פויליש נאציאנאלע הימנ'ען. נאכ'ן זינגען פון חזן און זיין כאר האט גענומען דאס ווארט דער היגער רב הרב ראפאפארט, וועלכער האט בעגריסט דעם חשוב'ען גאסט און געדאנקט דעם היגען מזרחי פאר די אימפאזאנטע איינארדנונג פון סיום־הספר פייערונג. דערנאך האט גענומען א ווארט צו זיין רעפעראט מעניינא דיומא דער חשוב'ער גאסט הרב בראדס, וועלכער האט צוליעב דער ענגשאפט נישט גערעדט מעהר ווי א האלבע שעה. נאכ'ן רעפעראט איז פארגעקומען א רקידה פון מזרחי און צעירי־מזרחי. און דער עולם איז זיך צעגאנגען אונטער די קלאנגען פון התקוה.

1 אזייגער ביינאכט איז ביי שעהן פערציערטע טישען פארגעקומען די סעודת מצוה.

אין משך פון דער סעודה האבען גערעדט די רבנים בראדס און ראפאפארט. זייגער 5 פריה איז זיך דער עולם צעגאנגען אונטער די קלאנגען פון ארץ־ישראל־נגונים.

וועגן דילעטאנטיזם אין דער אידישער פרעסע.

שוין יאהרען־לאנג רעדט מען ביי אונז וועגען דעם הפקרות מצד געוויסע יצרי בצר און מתגרים־דילעטאנטען, וואס האבען זיך אריינגעכאפט אויף אלע געביעטען פון די אידישע ליטעראטור. אהן שום מורא פאר אני־אייראפעאישע קאנטראל, שרייבען זיי ארטיקלען און אבהאנדלונגען וועגען ענינים צו וועלכע זיי זענען לגמרי נישט בערופען. לייידער אבער, איז דער דילעטאנטיזם אין די לעצטע צייטען געווארען נאך מעהר פיינליכער, וויל ער איז ווייט אריינגעדרונגען אין דער פרעסע. און נאך פיל מעהר שעדליכער וויל די יונגער און דער סתם יוד שעפען פון היינט נישט זייער גייסטיגע אידישע חיונה גלייך פון די ריכטיגע קוואל ווי אין א מאהליגע צייטען, נור בלויז פון די אידישע פרעסע.

און אויב ווי שפייזען זיך אן מיט די דילעטאנטישע תורות, בלייבען זיי פערגרייזט אויפ'ן גאנצען לעבען...

אט איז מיר לעצטענס געקומען אין די האנד אריין דער "היינט" נומ. 124. אין וועלכען ס'איז געווען אנגעדרוקט א קארעספאנדענץ פון "ספעציעלען שליח". ה' קלארמאן, וועלכען די רעדאקציע האט ארויסגעשיקט קיין קראקא צו דער יאהרצייט פון רמ"א ז"ל. אין דער קארעספאנדענץ ווערט געזאגט "אז דער רמ"א איז בעריהמט געווארען מיט זיינע "הגהות" צום שלחן ערוך און מיט זיינע עטליכע וויסענשאפטליכע ספרים, ווי: יסודי ספרי הקבלה, שם הגדולים (sic) אין א פירוש אויפ'ן זוהר; די דאזיגע ספרים — זאגט דער קארעספאנדענט — זענען היינט צו טאג שוין "יקרי המציאות".

וואלט אזא ספעציעלער שליח, פאר זיין ארויספאהרען דאס שליחות זיך כאטש די מיה גענעבען א דורכצוקוקען וועלכע ס'איז ביאגראפיע אדער מאנאגראפיע וועגען רמ"א ז"ל — וואלט ער דאך געוויסט, אז דער רמ"א איז בעריהמט געווארען, נישט מיט די ספרים "יסודי ספרי הקבלה" און דעם פירוש אויפ'ן זוהר. וועלכע זענען קיינמאהל נישט געדרוקט געווען און די וועלט האט זיי קיינמאל נישט געזעהן, און אוודאי נישט מיט'ן ספר "שם הגדולים", וואס איז גאר מיט איבער 200 יאהר שפעטער פערפאסט געווארען דורך דעם ספרדישען גאון, ר' חיים יוסף דוד אזולאי — נור דוקא מיט די ספרים וואס דער קארעספאנדענט ווייסט קענטיג, גארנישט פון זיי, דהיינו: "דרכי משה" אויף דעם טור, תורת העולה, תורת חטאת, מחיר יין און שאלות ותשובות הרמ"א; ספרים וואס זענען לגמרי נישט קיין יקרי המציאות, וויל זיי זענען גאנץ בריים פאפולער צווישען אידישע לומדים און ווערען גאנץ אפט איבערגעדרוקט.

און בכלל, ווילט זיך פרעגען דעם קארעספאנדענט, ווי אזוי האט זיך איהם געלייגט אויפ'ן שכל, אז ספרים וואס זענען בעריהמט געווארען אויף די וועלט זאלען קאנען ווערען יקרי המציאות. צי קען מען זיך לםשל, פארשטעלען, אז די ספרים פון רש"י, רמב"ם, אבן עזרא, א. ד. ג. זאלען א מאהל אויסבעהלען אויפ'ן ספרים־מארק און נישט האבען א נייע אויפלאגע?

נור גענוג פרעגען קשיות אויף א דילעטאנט.

ס'איז נור א וואונדער, אז די רעדאקציע פון "היינט", וועלכע האלט זיך פאר אזא ערנסטען ארגאן, האט נישט נאכקאנטראלירט די היסטאריש־וויסענשאפטליכע בעהויפטונגען פון די קארעספאנדענץ און האט אזוי לייכטזיניג ארויסגעלאזען די שלאכיגקייט פון איהר "ספעציעלען שליח".

קעלץ. ה. ניעבעלסקי

א בריף אין רעדאקציע.

פון די אידישע גימנאזיע אין קעלץ

חשוב'ער ה' רעדאקטאר!

אין איינעם פון די פריהערדיגע נומערן פון אייער חשוב'ע צייטונג איז געווען אבגעדרוקט א נאטיץ וועגען א אהנבראצענטיגע הלוואה פון 15 טויזענד זל. וואס אונזער גימנאזיע האט גענומען בעקומען פון די פערבינדעטע אידישע שולען, וואס שטעהען אונטערן פראטעקטאראט פון ד"ר ברוידא אין לאדז.

למען האמת, כדי נישט אריינצופיהרן די עפענטליכע מיינונג אין א טעות מוז איך ערקלערען, אז די הלוואה איז טאקי ראטיפיצירט געווארען אויף דעם דעלעגאטען-צוזאמענפאהר פון די שולען, וואס איז אנפאנגס חודש מאי פארגעקומען אין ווארשא. אין רעזולטאט אבער איז זי נישט צוגעשטאנד געקומען, ווייל קיינע פון די שולען האט נישט ארויסגעוויזען דעם עהרליכען ווילען און דעם מינדעסטען געפיהל פון סאלידאריטעט פאר אונזער גימנאזיע. און נאך מעהר וואונדערליכער איז דער פאקט, אז אפילו די לאדזער שולען, וואס געפינען זיך דירעקט אונטער'ן איינפלוס פון ד"ר ברוידא, זעהען אויך ביז'ן היינטיגען טאג געבליבען גאנץ אינדיפערענט צו דער הילפס אקציע, און דאס בעדארף פערצייכענט ווערען אלס שטארקער דיסאנאנס מצד די שולען. אויף וועלכער אונזער פערוואלטונג האט געלייגט אזוי פיל האפנונג.

נישט קוקענדיג אבער אויף די ענטוישונג פון די הלוואה, איז אונזער פערוואלטונג טראץ דעם, נישט אריינגעפאלען אין קיין פערצווייפלונג און נישט אבהענגיג געווארען אין דער ארבייט פאר די גימנאזיע. איבערצייגענדיג זיך אין די ריכטיגקייט פון כלל „אם אין אני לי מי לי"—האט די פערוואלטונג לעצטענס ענטוויקעלט א פערשטארקטע, אונפערגלייכליכע טעטיגקייט און דער רעזולטאט איז געווען א גלענצענדער. דער לעהרער-פערסאנאל האט בעקומען אויסגעצאהלט די פולע פענסיעס ביז צום לעצטען גראשען. דאס שול-יאהר איז נארמאל, און בעסטען ארדנונג צוגעפיהרט געווארען ביז ענדע און מיט א רוהיגע זיכערהייט ווערט געמאכט פארברייטונגען צום נייעם שול-יאהר, וועלכעס גיט די בעסטע פערספעקטיווען פאר אונזער גימנאזיע.

מיט דרך ארץ

ה. ניעביעלסקי

סעקרעטאר פון די אידישע גימנאזיע

— אין קעלץ. —

וואהל-טאג אין קעלץ.

א גרויסען אינטערעס האבען ארויסגערופען די וואהלען צום ציוניסטישען קאנגרעס אין די היגע ציוניסטישע קרייזען. ארום די וואהל-אורנע אין „ארפעאום" האט א גאנצען זונטאג'דיגען טאג נישט גערוהט.

די וואהלען האבען געגעבען פאלגענדען רעזולטאט: נומ. 1—38 שטימען; נומער 2 — 41 שטימען, נומ. 3 — 459 שטימען; נומ. 4 — 43; נומ. 5 — 20 שטימען; נומ. 6—41 שטימען.

געשאפען זיך א וואוילטעטיגע יוגענד-ארגאניזאציע ביים „לינת הצדק" אין קעלץ.

ווי מיר דערוויסען זיך, האט זיך לעצטענס געשאפען ביים „לינת הצדק" א וואוילטעטיגע יוגענד אבטיילונג, וועלכע וועט זיך מעהרסטענס פערנעמען צו דיזשורירען ביי קראנקע. די היינטיגע וואך זענען זיי צוגעטרעטען צו פראקטישע מעשים.

אויסגעוועהלט געווארען א פרוי אלס שטאדט-פרעזידענטין

דעם פאריגען דאנערשטאג איז אויסגעוועהלט געווארען אין כענטשינער שטאדט-ראט א פרוי אלס שטאדט-פרעזידענטין מיט א מעהרהייט פון 21 שטימען.

גלענצענדער רעזולטאט פון די מאטורע - עקזאמענס אין דער פרויען-שולע פון פרוי וואלמאן-זימנאוואדשינא.

דער פערגאנגענער וואך זענען פערענדיגט געווארען די מאטורעלע-עקזאמענס אין דער קעלצער פרויען-גימנאזיע. אלע אביטוריענטען, וועלכע זענען צוגעלאזט געווארען צום מינדליכען עקזאמען האבען בעקומען מאטורע-צייגנישען.

די נעמען זענען פאלגענדע:

חנה האבבערג, חוה אורבייטעל, וויינריב, זיידער, קאשערמאן, געזונדהייט, ראטענבערג, גרינשפאן, חנה ראזענבערג, גאלדפארב, שענקיער, הערשקאוויטש, כודאי, מאכטינגיער, בארענשטיין, קופערמינץ.

נידערטרעכטיגע הפקרות פון קעלצער בלעטיל.

אין דעם בלעטעל „קעלצער וואכענבלאט" נומ. 3 האט זיך בעוויזען א נידערט-רעכטיגער העצע-נאטיץ. אז איך האב גענואלט שלאגען א סעקוועסטראטאר און נאך אזעלכע נידריגע ליגענס. איך ערקלער, אז דאס איז א בייזוויליגער ליגען. ווי עס ווייזט אויס האבען די דאזיגע קעלצער רעדאקטארען איבערגעדרוקט פון דעם יודענפיינדליכען ארגאן „סלאווא ראדאמסקע". פרעגט זיך צי דערויף ברויך מען אזש א חסידיש בלעטעל, וואס זאל צוזאמען מיטן דערמאנען די יודישע פרויען ווען צו צינדען ליכט אויף שבת, אויך פערשפרייטען העצערייען און בלבולים אויף יודען און מיט אזעלכע נידערטרעכטיגע נייעס העלפען אריינשלעפען א אומשולדיגען יוד אין א אומגליק?

איך פאדער-אויף דער אזוי גערופענער רעדאקציע פון „קעלצער וואכענבלאט" זי זאל אברופען דעם שקר-בלבול אויף מיר, ווען נישט וועל איך די רעדאקציע אנקלאגען אין געריכט פאר פערשפרייטען בייזוויליגע און פאלשע נייעס. פאר די קאנסעקווענצען בין איך נישט פעראנטווארטליך.

חנה עהרליכמאן, ראדאם.

סענסאציאנעלער שפיאנאזש-פראצעס אין ראדאם

א טאכטער פון אנ'אנגעזעהענעם פוילישען קונסט-מאלער ווערט בעשולדיגט אין שפיאנאזש לטובת א שכנות'דיגער מלוכה.

נעכטען האט זיך אנגעהויבען אין ראדאמער קרייז-געריכט א סענסאציאנעלער פראצעס געגען א געוויסער פרוי נינא וולאדזשאטא (א טאכטער פון'ם פערשטארבענעם קונסט-מאלער און דירעקטאר פון די ווארשאווער שכאטישע טעאטערס מיכראווסקי) וועלכע ווערט בעשולדיגט אין שפיאנאזש לטובת א שכנות דיגער מלוכה.

די בעשולדיגטע איז איצט אלט 30 יאהר. זי האט זיך געהאט געגט מיט איהר מאן, א פינאנץ-בעאמטער. און איז נאכ'ן גט אבגעפאהרען צוריק קיין ראדאם. וואו זי איז אנגענומען געווארען אלס בעאמטין אין א פאבריק פון ביקסען.

צופעליג האט עמיצער געפונען אין איהר דאמען-טאש א ראפארט וועגען דער אויסארבייטונגס-פעהיגקייט פון דער פאבריק, אין וועלכער זי ארבייט. אויך האט מען דארט געפונען א רייהע אדרעסען פון פריוואטע אפיצירען, וועלכע זענען געווען בעשעפטיגט אין דער פאבריק.

אויף דער צווייטער זייט פון'ם ראפארט איז געווען אנגעצייכענט א פראיעקט פון א מצבה פאר איהר פאטער.

דער פראצעס וועט וואהרשיינליך פארקומען טיילוויז ביי פערמאכטע טהירען.

אלס פערטיידיגער וועט ארויסטרעטען אינ'ם פראצעס אדוו. עטינגער פון ווארשא.

וואהלען אין ראדאמער סוחרים-פעראיין.

קומענדיגען זונטאג דעם 7-טען ליפיעץ ה. י. וועט אין לאקאל פון ראדאמער סוחרים-פעראיין פארקומען א גרויסע פערזאמלונג פון די מיטגלידער כדי ארומצורעדען די פאסיוע קאנדידאטור אויף ארויסצושטעלען אלס ראטמאן אין דער סאסנאווצער האנדעלס-קאמער, וועמענס וואהלען ראדפען פארקומען די צווייטער וואך.

א דאפעלטער סיהרער פערגרינגערט און איילט צו די לעהרע אויף די סאמאכאדען קורסען

PRYLIŃSKIEGo

Warszawa Al. Jerozolimskie 27

שוץ און וואהנונג פאר צוגערייזטע. די גרעסטע שול-ווארקשטאטען.

בייי דער **מוזיק = שולע** אין ראדאם, זגאדנע 8 — פון פראפ. **פ. גיססער** (אונטער דער לייטונג)

פון 16-טען טשערוויעץ ד. י. האבען זיך אנגעפאנגען אוי דויערן ווייטער די איינשרייבונגען אויף די

וואקאציע-מוזיק קורסען

פידעל, פארטעפיאן, וויאלאנטשעל, טעארעטישע און אנדערע לעהרעס.

די איינשרייבונגען פון 10 פריה ביז 2 און פון 3—7 נאך מיטאג. די לעקציעס קומען פאר א גאנצען טאג.

Sprostowanie.

W związku z podaną wzmianką w „Słowie Radomskim" № 177 z dnia 23|5 r. b. przez p. MOSZKA DAWIDA GOLDBERGA zam. w Radomiu, Kozieniecka 30, iż on rzekomo zapłacił mi za protest na sumę 1000 zł. pł. dnia 5|5 na zlecenie J. RUTMANA Radom, Moniuszki 10, myśląc że uda mu się tem anulować protest.

Oznajmię kategorycznie, iż od p. Moszka Dawida Goldberga na poczet tego protestu grosza nie otrzymałem, i jestem pewny, że posiadacz tego protestu nadal przeprowadzi egzekucję i zmusi Moszka Dawida Goldberga do uiszczenia długu drogą sądową, bez kombinacji z jego strony.

Szmerel Weizman
Żeromskiego 25.

Radom, dn 2|7 1929.

אזעלכעס איז נאָך נישט געווען!

נאָר וואָס איז ארויס פון דרוק א העכסט אינטערע-סאַנט ספר פון יודישען פאָלקאר-אוצר א. נ.

„לעקסיקאָן פון יודישע חכמות"

פון הרב ישעיה זלאָטניק.

דער לעקסיקאָן ענטהאלט די געקליבענע דבורים, גלייכווערטלעך, אנעקדאָטען און איינפאלען פון די גרעסטע חכמי ישראל אין דער לעצטער צייט, וועל-כע זענען נאָך אין ערגיץ נישט פערעפענטליכט געוואָרען. אנ׳אמת׳ען גייסטיגען פערגניגען קאָן יע-דער יוד געפינען אין די חכמות, וועלכע שפרודלען מיט׳ן עכטען יודישען הומאָר און וויץ, וואָס זענען אזוי איינגעבארטיג און אָריגינעל אין דער וועלט-פאל קלאָר-ליטעראטור.

דאָס ספר פאר׳ן פרייז פון 3 זל.

איז צו בעקומען ביי:

Rabin Sz. Złotnik Radom.

LÓD SZTUCZNY

Rzeźnia Miejska rozpoczęła już rozwożenie lodu sztucznego; zgłoszenia na każdą ilość lodu kierować należy do Rzeźni Miejskiej, Radom, ul Basenowa 20, telefon 562.

לויט, אבאנירט און אנאנסירט

דאָס „ראדאמער-קעלצער לעבען"

צו פוצען מעטאלען

איז נור ווים.

פענאמענאלע רעזולטאטען!

V3-026 P

NAJLEPSZE POKRYCIE DACHOWE

TEKTURĄ SMOŁOWCOWĄ

DACH pokryty tekturą smolowcową jest trwały, lekki szczelny i tani.

DACH pokryty tekturą smołowcową jest uznany przez Towarzystwa Ubezpieczeniowe za ogniotrwały.

DACH należy kryć tekturą smołowcową gwarantowanej dobroci.

Żądajcie wszędzie tektury smołowcowej z etykietą „STEMAR", gdyż ta jest produkowana z najlepszych surowców i przy porównaniu z tekturami innych fabryk okazała się jakościowo najwyższego gatunku.

Pokrycie dachów tekturą smołowcową z długoletnią gwarancją wykonywają fachowo wyszkolenemi siłami.

Zakłady Handlowo-Przemysłowe
„STEMAR"
Marjan Szmorliński
RADOM, Plac 3-go Maja № 1 tel. 45.
Fabryka i Składy — Giserska 30.

Kino „CORSO" Teatr

Dziś i dni następnych

Śpiewaczka ulicy
ROSITA

W roli głównej: *Mary Picford*

2) **Potęga Namiętności**

W roli głównej: Bernard Goetzke

Kino „Nowe Czary" Teatr

Od dziś

Mogiła Nieznanego ŻOŁNIERZA

— Nad — program: Dziecko na gwałt